

Soft kompjuting

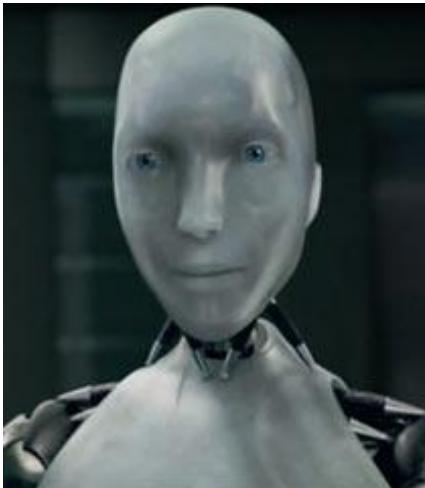
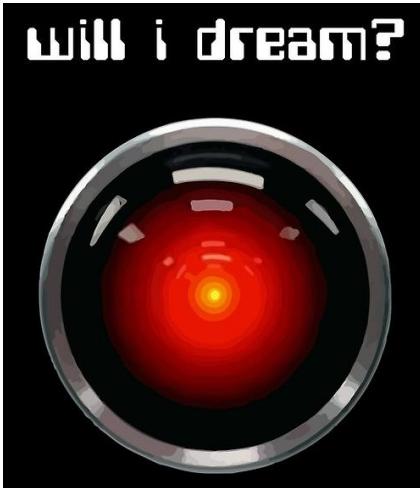
Profesor: dr Jelena Slivka (slivkaje@uns.ac.rs)

Asistenti:

- SLiT: Dragan Vidaković (vdragan@uns.ac.rs)
- RA: Ivan Perić (ivanperic@uns.ac.rs), Stefan Andelić (stefan.andjelic@uns.ac.rs) i Miroslav Kondić (kondicm@uns.ac.rs)

AI – mašine sposobne za inteligentno ponašanje

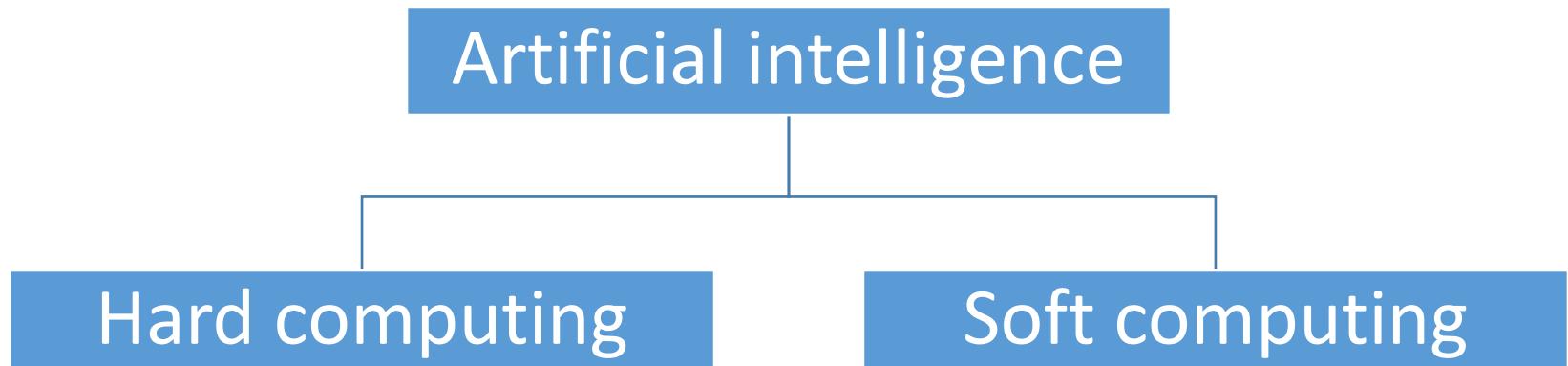
Strong AI

Weak AI

Pozicija Soft Kompjutunga u ostalim oblastima

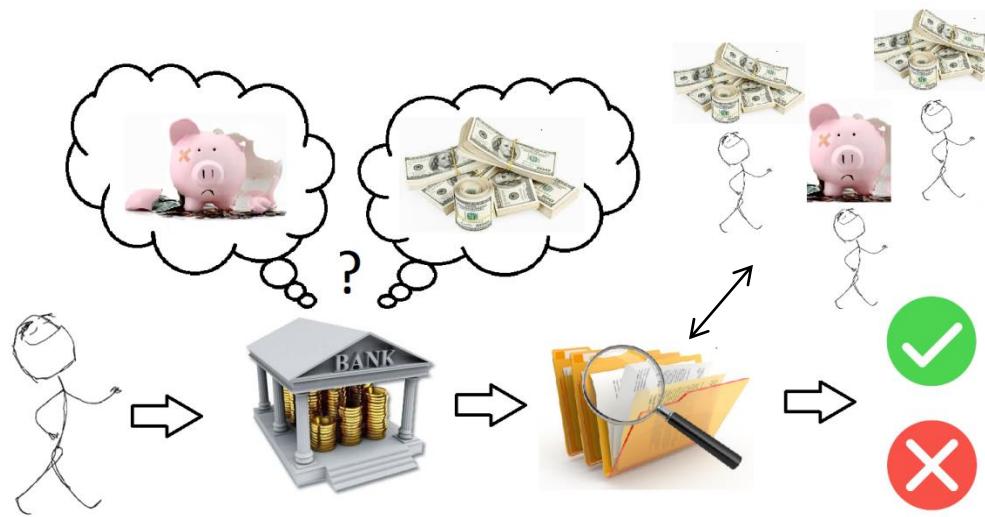
- Ekspertske sistemi, formalna logika, razumevanje prirodnog jezika, dokazivanje teorema,...
- Problemi intelektualno zahtevni za čoveka
- Formalno izraženi modeli
- Precizna deterministička rešenja
- Razumevanje „iskriviljenog“ govora, lošeg rukopisa, vožnja vozila u gustom saobraćaju,...
- Cilj je modelovanje ljudskog umu koji ima toleranciju na nepreciznost
- Pragmatična rešenja

Motivacija – Optical Character Recognition

- Cilj: na osnovu slika cifara kazemo o kojoj se cifri radi
- Da li biste ovaj problem mogli rešiti eksplicitnim programiranjem?

Motivacija – Odobriti kredit ili ne?

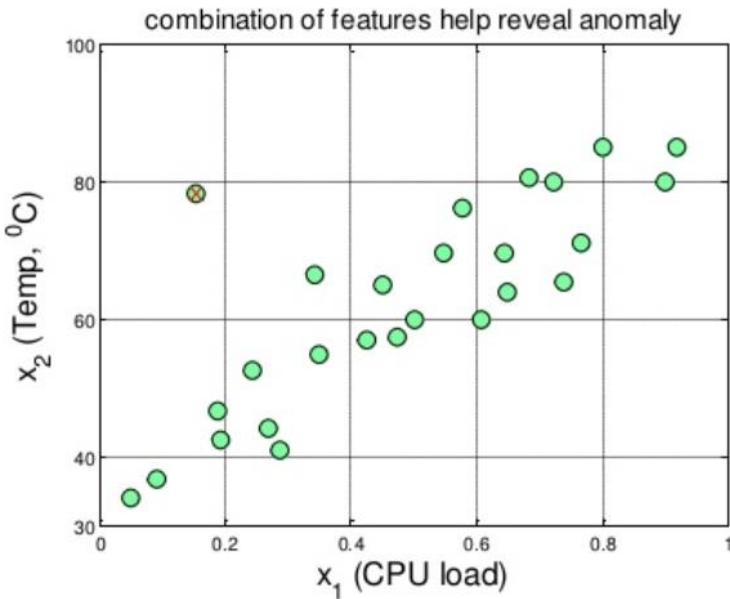
Trebaju nam informacije o aplikantu:

(različita polja za koja se veruje da su u vezi sa time da li je neko pogodan za kredit ili nije)

starost	23 godine
pol	Muški
Godišnja zarada	\$30 000
Trenutni dug	\$15 000
Poseduje nekretninu	Da
...	...

Motivacija – detekcija anomalija

- Primer: detekcija servera koji ne rade u klasteru
  - Scenario: CPU ventilator na jednom serveru ne radi

Manuelan proces:

1. Zamoliti eksperta da definiše pravilo
2. Implementacija: jezik za definisanje pravila
 $\text{if } \text{cpuLoad} < \text{thr}_1 \text{ \&& } T > \text{thr}_2 \Rightarrow \text{Anomaly}$

- Nije skalabilno (po pitanju scenarija, pravila, obeležja, hardvera)
- Aposteriorno znanje, odlaganje koje treje mesecima ili čak godinama

Motivacija – detekcija anomalija

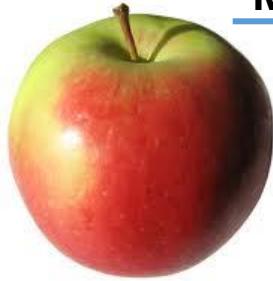

- Šta su anomalije?
  - „Znaćete kada vidite“
  - „Bilo šta značajno različito od onoga što je očekivano“
- Elementi koji se ne uklapaju u koncept
- Izbor reprezentacije elemenata je krucijalan
- Primene:
  - Računarska bezbednost
  - Detekcija prevara (*Fraud detection*)
  - Detekcija kvarova (*Fault detection*)
  - Medicinske dijagnoze
  - Pronalaženje lekova

Hard Computing ↔ Soft Computing

Realan svet:

- Zašumljen
- Kontinualne vrednosti

Model

```
class Apple{  
    public double weight;  
    public Color color;  
}
```

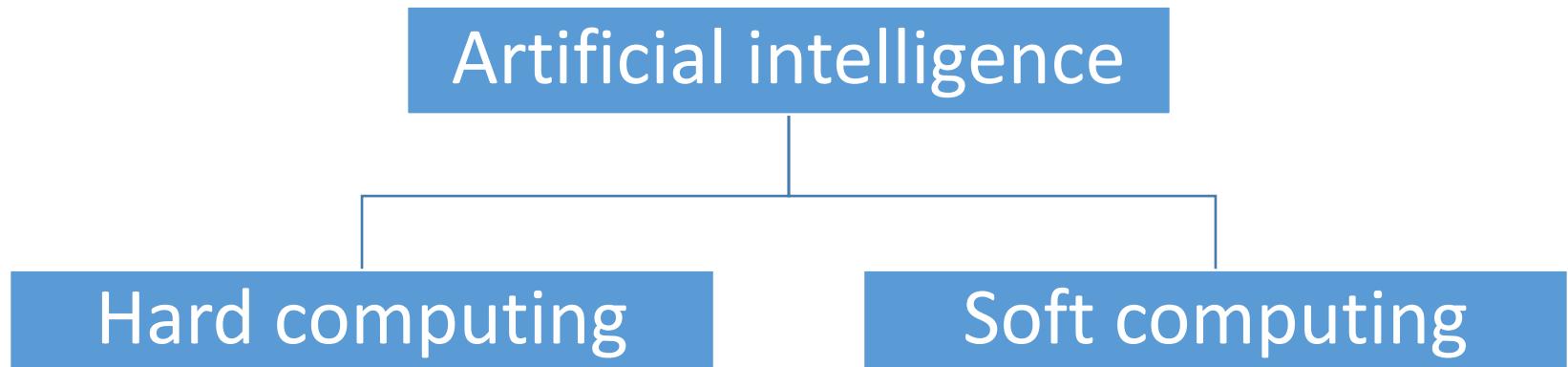
```
Apple a = new Apple();  
a.weight = 3.5678;  
a.color = ?
```

Računarstvo:

- Binarni princip
True/false
- Precizno i određeno

- Želimo da применимо računarsko rezonovanje na realan svet

Pozicija Soft Kompjutunga u ostalim oblastima

- Zahtevaju eksplisitno programiranje
  - Rezultuje preciznim rešenjima
  - Determinističko
  - Zahteva tačno definisan ulaz
- Programi evoluiraju sa iskustvom (podacima)
  - Rezultuje približnim rešenjima
  - Stohastičko
  - Ulaz dvosmislen i zašumljen

Pozicija Soft Kompjutunga u ostalim oblastima

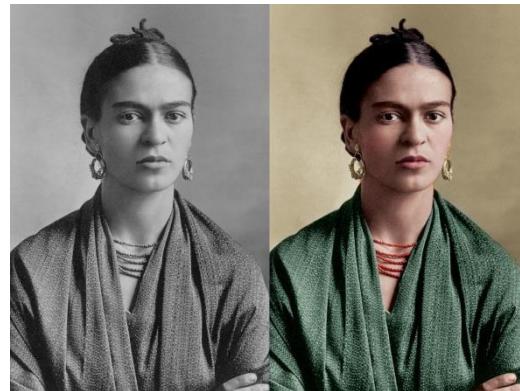

- *Soft Computing, Machine Learning, Data Mining,...*
- Oblasti se prilično preklapaju
  - Različiti termini
  - Slične matematičke strategije
  - Razlike obično potiču od konteksta korišćenja
- Zbrka bi bila izbegnuta ako prestanemo da se trudimo da povučemo granice između oblasti

Image processing

- Na ovom kursu čemo se baviti obradom digitalne slike

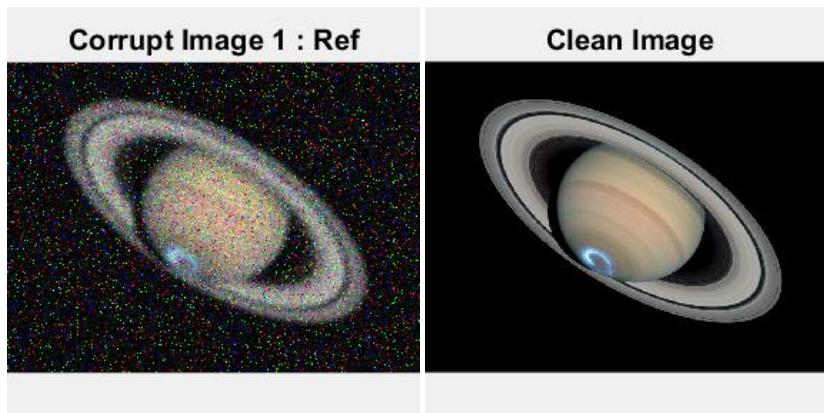
Kolorizacija

Postprodukcija filma

Uklanjanje šuma

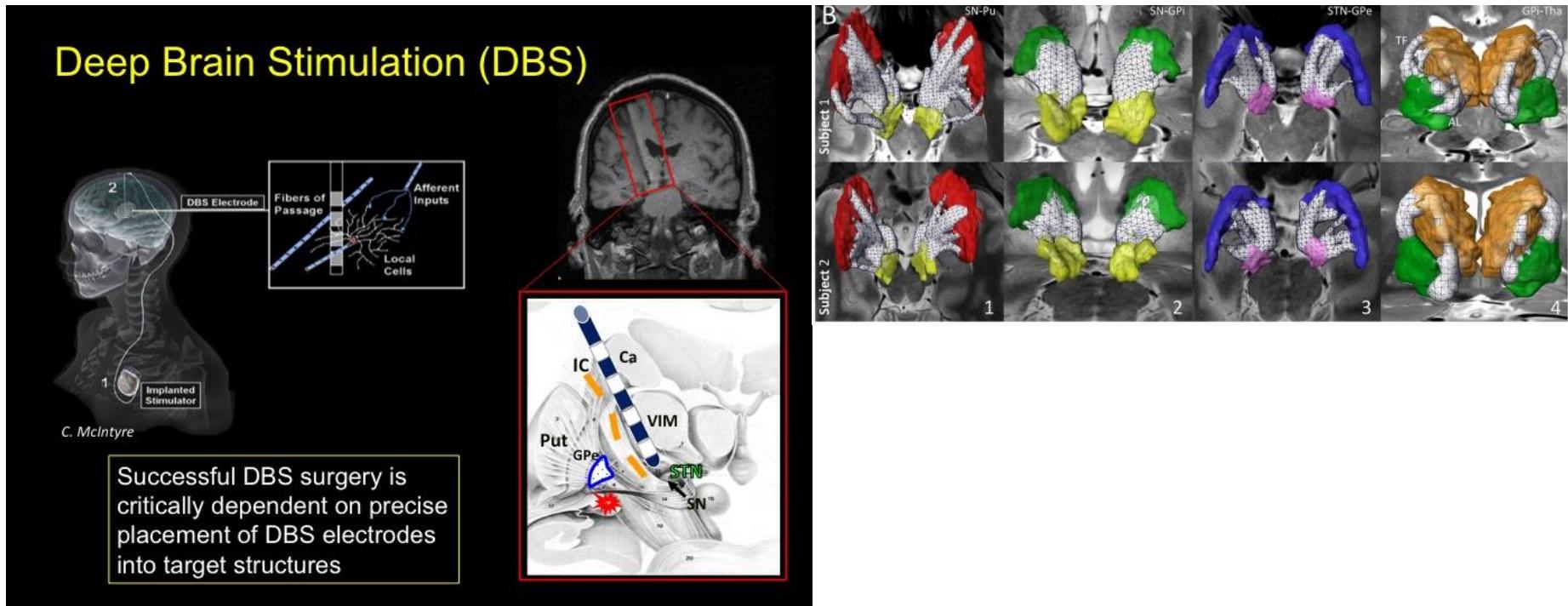

Kompresija
(slika koju je poslao Curiosity rover)

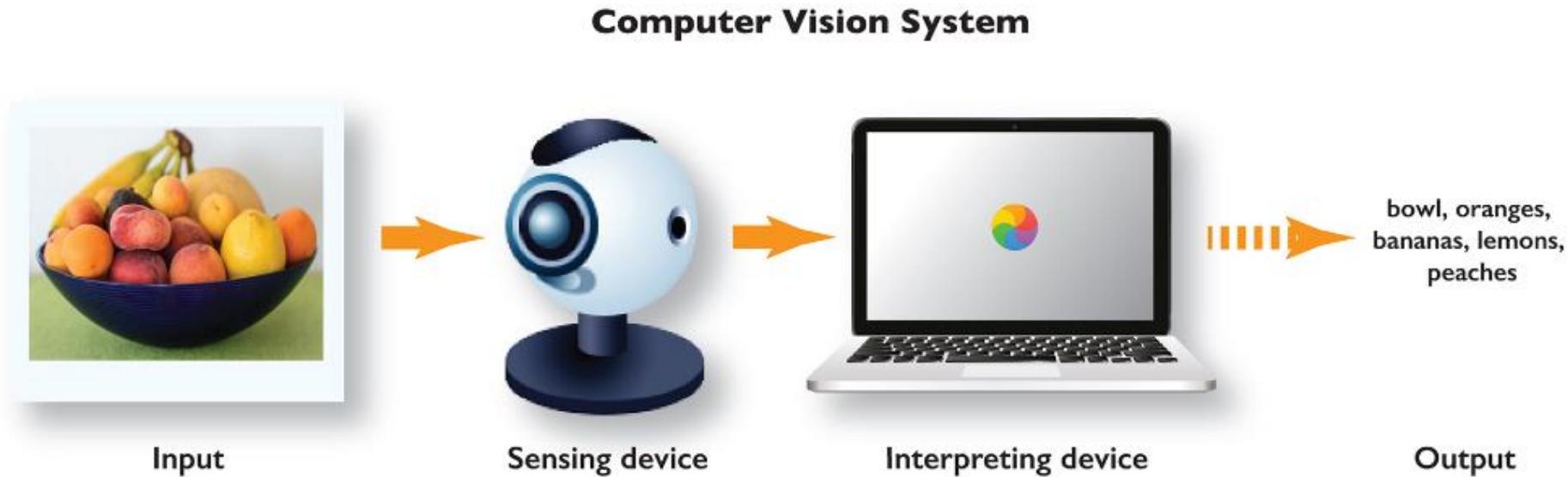
Image processing

Obrada medicinskih slika

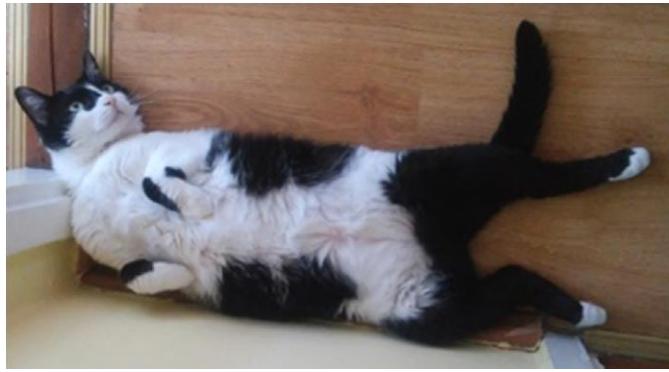
Computer Vision (CV)

- Takođe, baviće se računarskom vizijom
- Računarsko razumevanje i interpretacija vizuelnih podataka

Computer Vision – neki od problema

Klasifikacija slika

Cat? (0/1)

Detekcija objekata

Person
Hammer

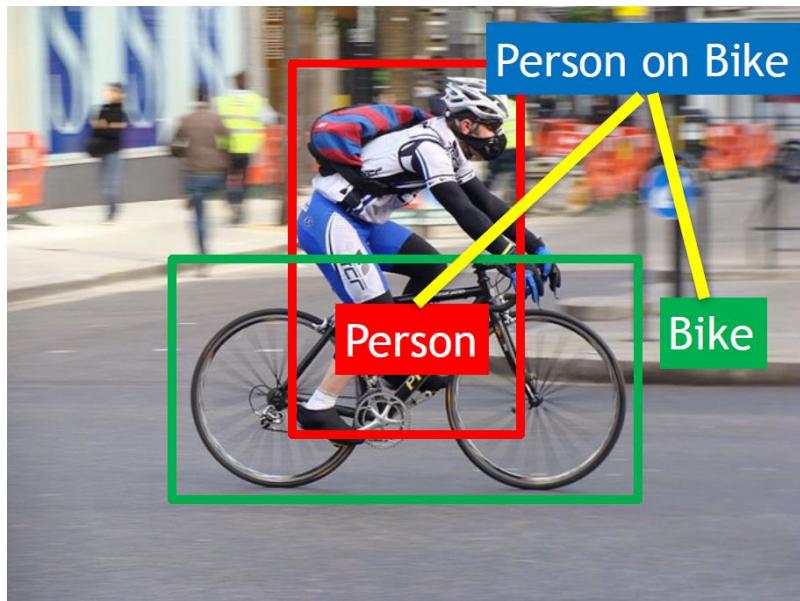
Neural style transfer

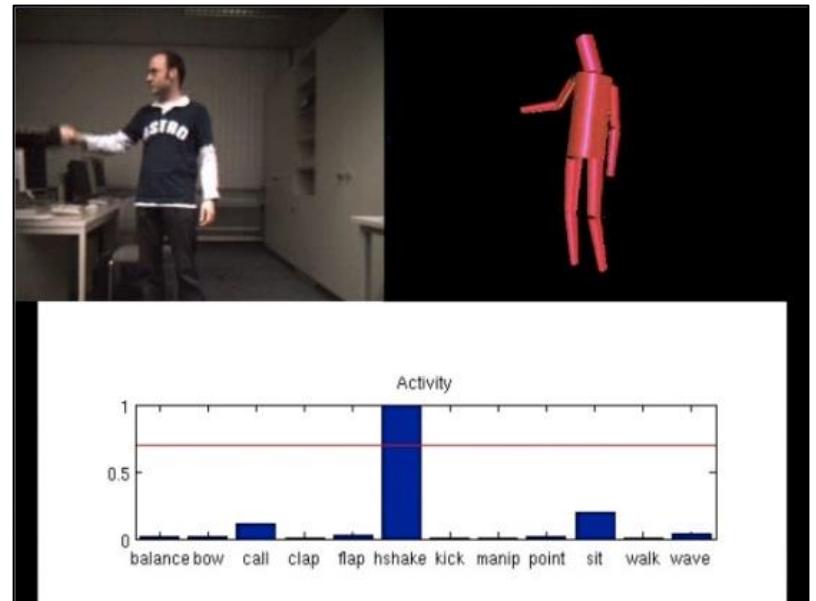
Computer Vision – neki od problema

Image captioning

Sistem treba prirodnim jezikom da opiše šta se nalazi na slici

Prepoznavanje aktivnosti

Motivacija: eksplozija vizuelnih podataka

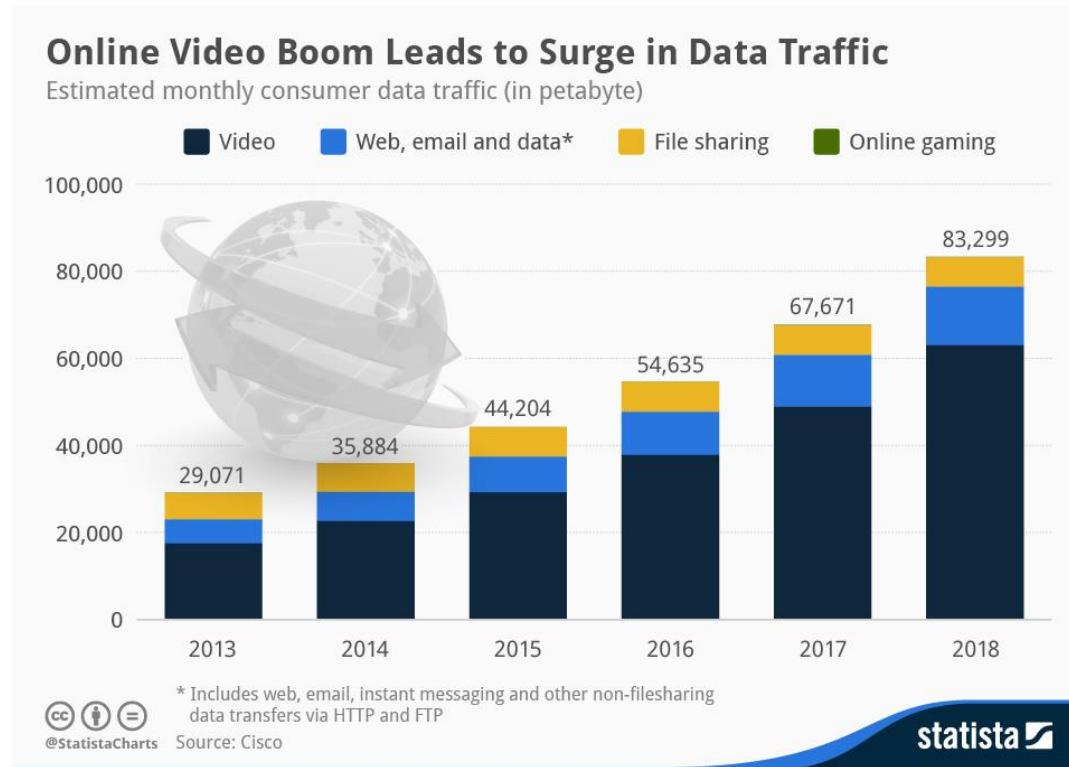
- Svakog dana kreira se neverovatna količina vizuelnih podataka

1 h podele slika =
10 godina pregledanja

1 s = 5 h videa

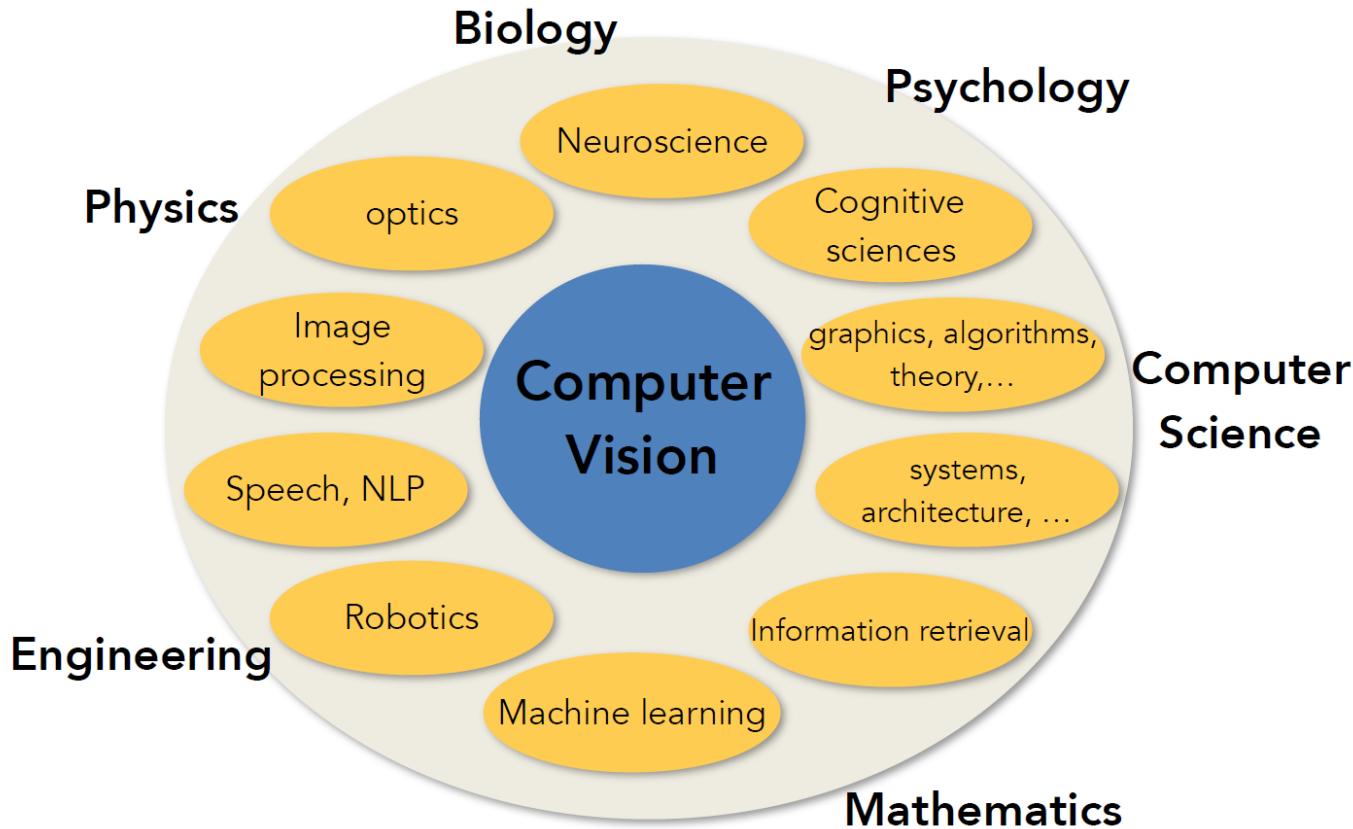
- Većina informacija koja danas cirkuliše su zapravo vizuelni podaci
- Ljudske mogućnosti su odavno premašene!
- Od kritične je važnosti da razvijemo algoritme koji mogu da koriste i razumeju vizuelne podatke

Problem

- Vizuelni podaci su veoma teški za razumevanje
- *Dark matter of the internet*

Odnos sa ostalim oblastima

Istorija biološke vizije

Evolution's Big Bang

[This image is licensed under CC-BY 2.5](#)

543million years, B.C.

[This image is licensed under CC-BY 2.5](#)

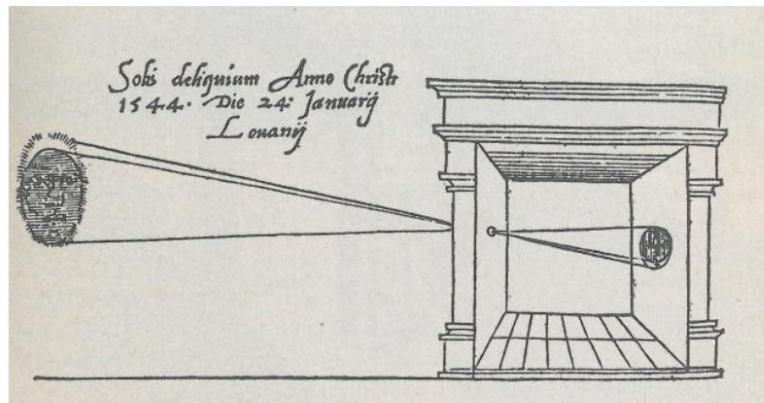
[This image is licensed under CC-BY 3.0](#)

- U veoma kratkom vremenskom periodu (10 miliona godina) broj životinjskih vrsta je eksplodirao
- Andrew Parker: u to vreme fosili razvijaju oči
- Danas...
  - vid je najveći senzorni sistem kod gotovo svih životinjskih vrsta
- Kod ljudi je 50% neurona korteksa posvećeno procesiranju vizuelnih podataka

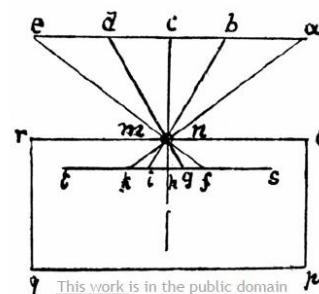
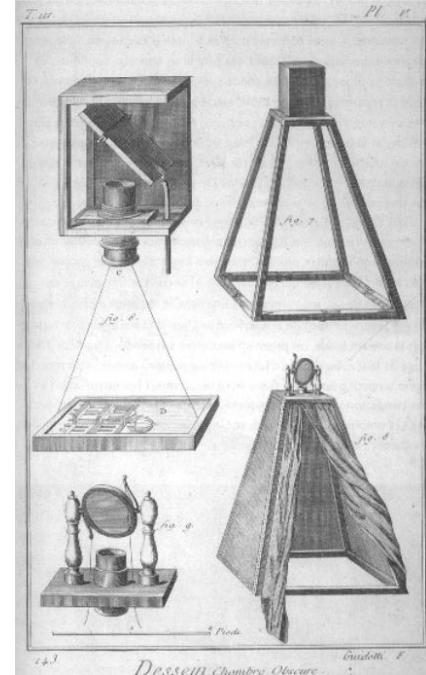
Istorija mehaničke vizije

Camera Obscura

Gemma Frisius, 1545

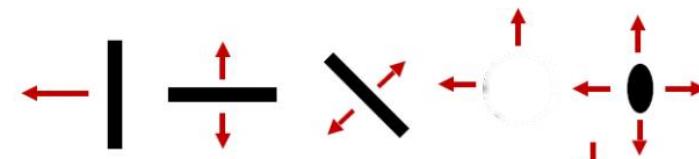

Encyclopedie, 18th Century

Leonardo da Vinci,
16th Century AD

Mehanizam vida

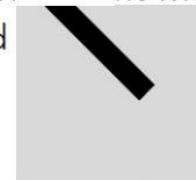
Simple cells:
Response to light orientation

Complex cells:
Response to light orientation and movement

Hypercomplex cells:
Response to movement with end point

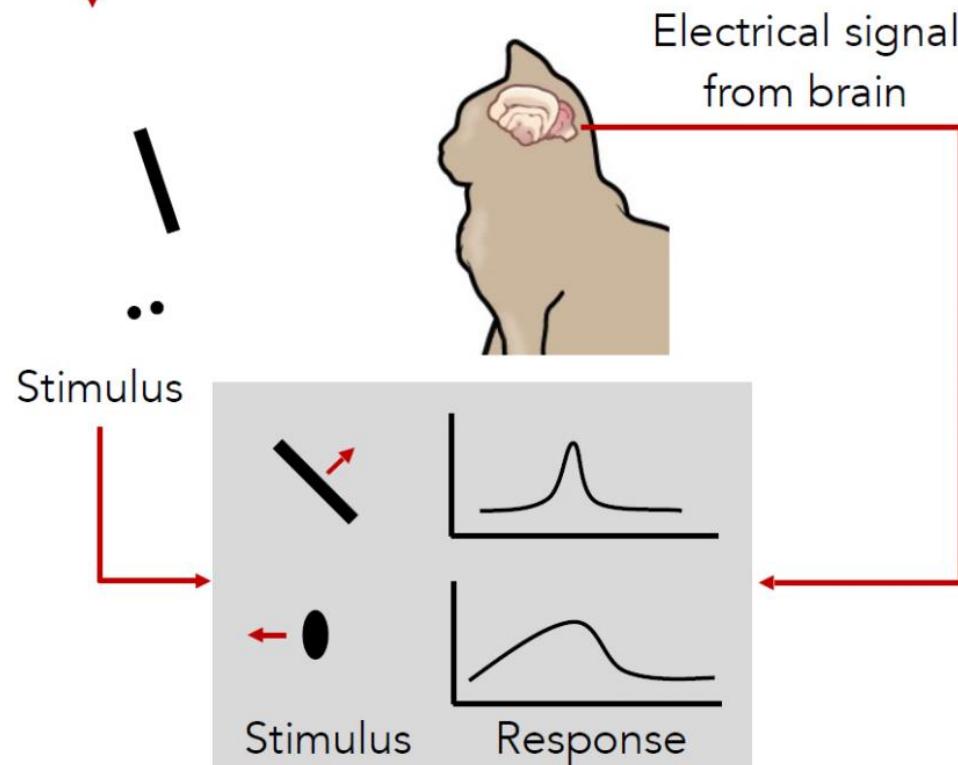

No response

Response
(end point)

Hubel & Wiesel, 1959

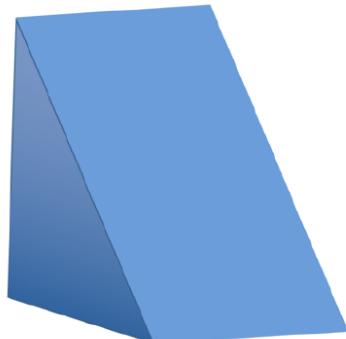
Cat image by CNX OpenStax is licensed under CC BY 4.0; changes made

Istorijske računarske vizije

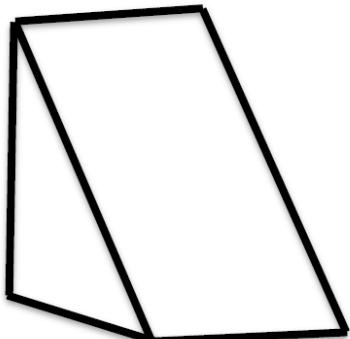
Block world

Larry Roberts, 1963

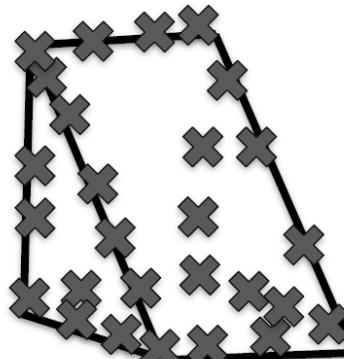
- Prva doktorska disertacija u oblasti računarske vizije
- Simplifikacija sveta pomoću jednostavnih geometrijskih oblika
- Cilj: prepoznavanje oblika i rekonstrukcija scene

(a) Original picture

(b) Differentiated picture

(c) Feature points selected

Istorija računarske vizije

MASSACHUSETTS INSTITUTE OF TECHNOLOGY
PROJECT MAC

Artificial Intelligence Group
Vision Memo. No. 100.

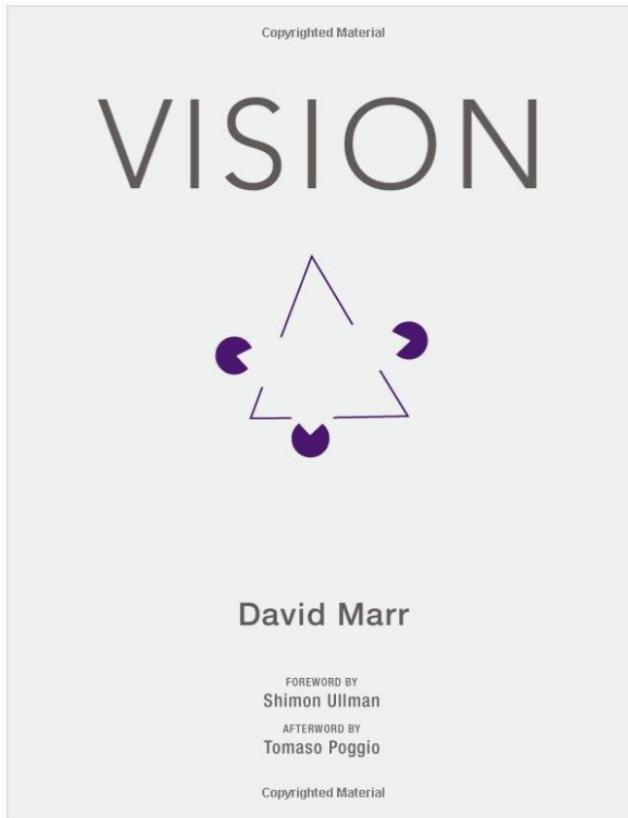
July 7, 1966

THE SUMMER VISION PROJECT

Seymour Papert

The summer vision project is an attempt to use our summer workers effectively in the construction of a significant part of a visual system. The particular task was chosen partly because it can be segmented into sub-problems which will allow individuals to work independently and yet participate in the construction of a system complex enough to be a real landmark in the development of "pattern recognition".

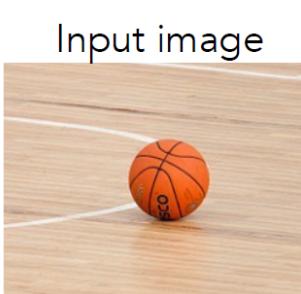
Istorija računarske vizije

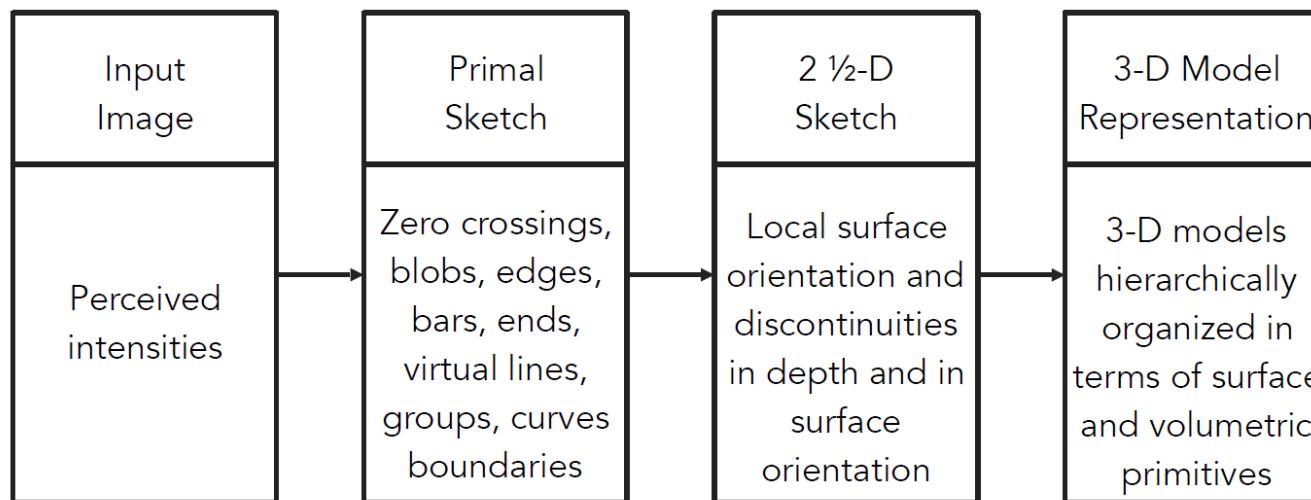
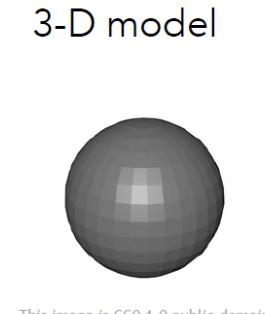
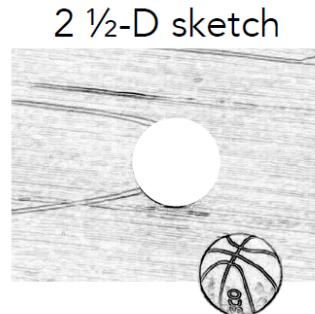
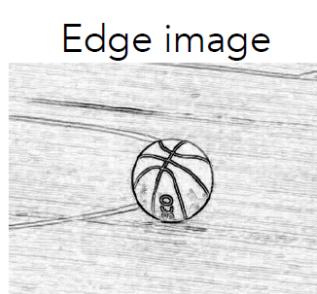
- Jedna od najuticajnijih knjiga iz oblasti računarske vizije
- Šta je vizija?
- Kako možemo razvijati algoritme koje su u mogućnosti da razumeju vizuelni svet?

David Marr, 1970s

Istorijska računarska vizija

[This image is CC0 1.0 public domain](#)

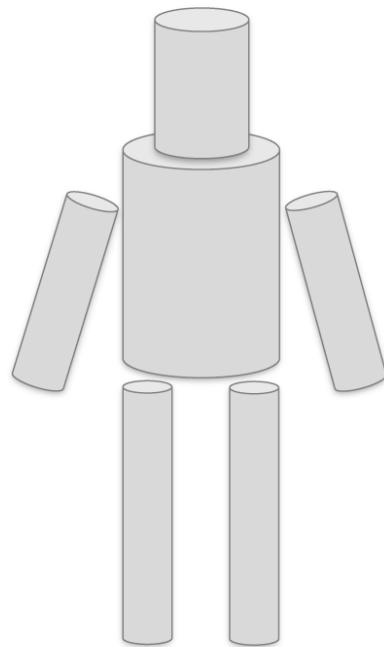
Stages of Visual Representation, David Marr, 1970s

- Prema ovoj knjizi, ideja je da se kreće od slike i da se stigne do potpune 3D reprezentacije
- Da bismo ovo postigli, treba da prođemo kroz nekoliko procesa
- Ovaj način razmišljanja je dominirao računarskom vizijom nekoliko decenija

Istorijske računarske vizije

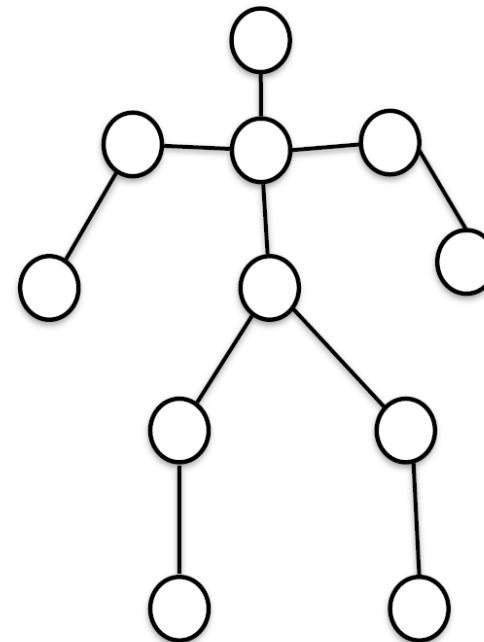
- Generalized Cylinder

Brooks & Binford, 1979

- Pictorial Structure

Fischler and Elschlager, 1973

- Kako reprezentovati stvarne objekte pomoću jednostavnih geometrijskih primitiva?

- Dve grupe naučnika nezavisno predlažu različite ideje

- Cilindri
- Delovi i njihove elastične veze

Istorija računarske vizije

[Image](#), is CC BY-SA 4.0

David Lowe, 1987

Fei-Fei Li & Justin Johnson & Serena Yeung

Lecture 1 - 15

4/4/2017

- Pokušaj da se detektuju ivice i da se ova informacija koristi u cilju prepoznavanja objekata
- Mnogo truda uloženo u razmatranje samih zadataka računarske vizije
- Izdvojio se veoma težak problem prepoznavanja objekata
- Predložena rešenja su uglavnom *toy examples*

Istorija računarske vizije

Normalized Cut (Shi & Malik, 1997)

[Image is CC BY 3.0](#)

[Image is public domain](#)

[Image is CC-BY SA 3.0](#)

- Ako je problem prepoznavanja objekata težak, možda treba krenuti od segmentacije
- Krećemo od slike i grupišemo piksele u smislene celine
- Ovde je prikazan jedan od najranijih radova gde se koristi algoritam baziran na teoriji grafova za segmentaciju slike

Istorijska računarska vizija

- Eksplozija tehnika mašinskog učenja u 2000-im, pogotovo modela baziranih na statistici (SVM, NN, AdaBoost)
- Detekcija lica na slikama u realnom vremenu u vreme kada su računari bili još prilično spori
- U 2006 *Fujifilm* izbacuje prvu digitalnu kameru koja ima instaliran softver za detekciju lica u realnom vremenu – brz prelazak sa istraživanja na realnu primenu

Istorija računarske vizije

[Image](#) is public domain

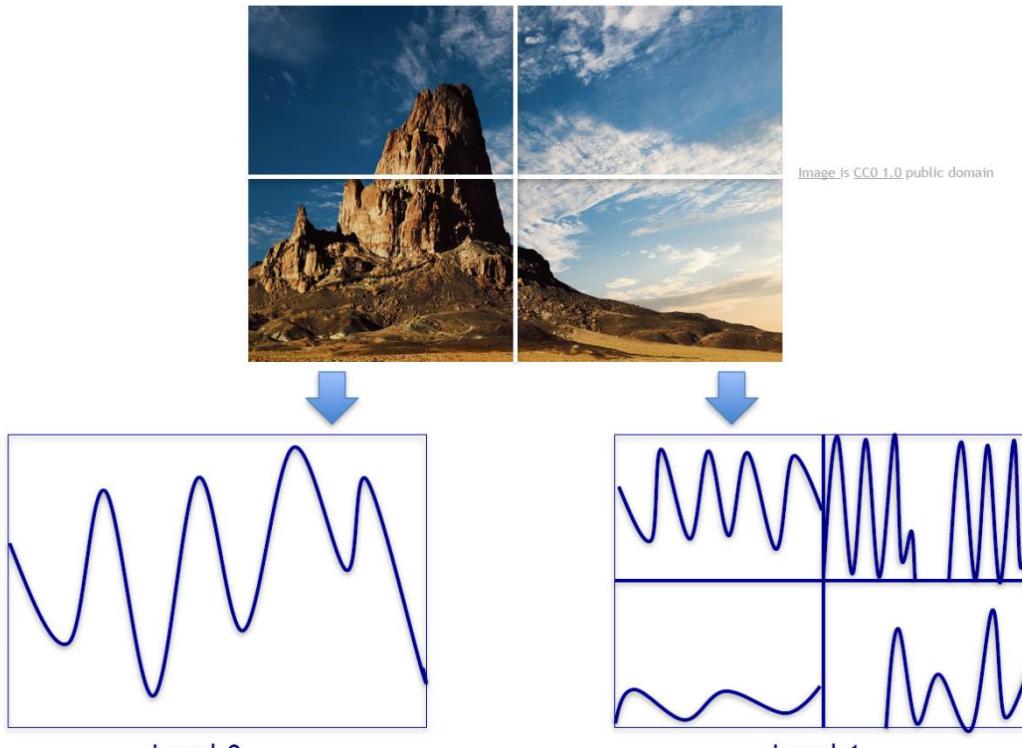

[Image](#) is CC BY-SA 2.0

"SIFT" & Object Recognition, David Lowe, 1999

- Jedan veoma uticajan način razmišljanja koji se prožimao kroz 2000-e je prepoznavanje objekata bazirano na obeležjima
- Detekcija poklapanja dva objekta je veoma teška budući da imamo mnoge različitosti
  - ugao kamere, delimično ili potpuno zaklanjanje, osvetljenje, varijacije u izgledu samog objekta,...
- Ipak, postoje delovi objekta koji su invarijantni u odnosu na ove promene
- Zadatak prepoznavanja objekta postaje problem identifikacije kritičnih obeležja objekta i preklapanje sa istim obeležjima drugog objekta

Istorijska računarska vizija

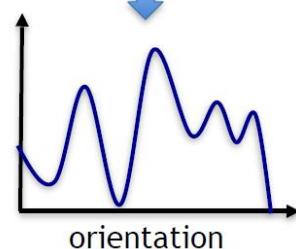

Spatial Pyramid Matching, Lazebnik, Schmid & Ponce, 2006

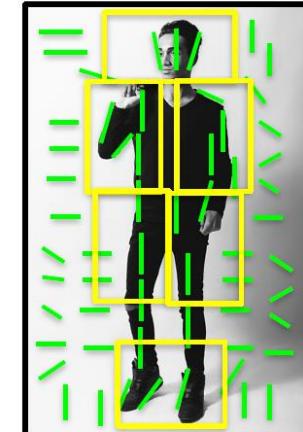
- Korišćenjem istih gradivnih blokova (obeležja) počelo je prepoznavanje i celih scena
- Ideja je da postoje obeležja na slikama koja nam daju ideju o kom tipu scene se radi – da li je to pejzaž ili kuhinja ili autoput,...
- Ovaj algoritam ekstrahuje takva obeležja sa različitih delova objekta i u različitim rezolucijama i spaja ih u deskriptoru obeležja nad kojim možemo pustiti SVM

Istorija računarske vizije

Image is CC0 1.0 public domain

Histogram of Gradients (HoG)
Dalal & Triggs, 2005

Deformable Part Model
Felzenswalb, McAllester, Ramanan, 2009

- Sličan pristup se pojavio i u domenu prepoznavanja ljudi

Istoriјa računarske vizije

PASCAL Visual Object Challenge (20 object categories)

[Everingham et al. 2006-2012]

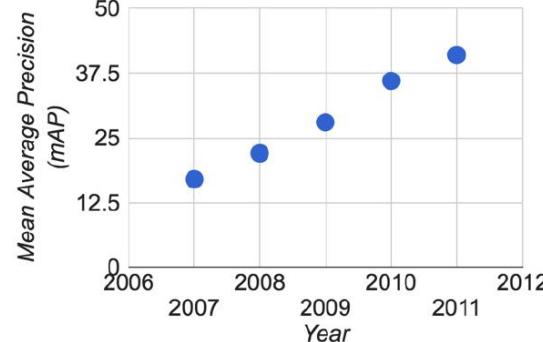
[Image](#) is CC BY-SA 3.0

[Image](#) is CC0 1.0 public domain

This image is licensed under
CC BY-SA 2.0; changes made

nekoliko hiljada do desetine hiljada slika po kategoriji

- Identifikovan je važan gradivni blok problema računarske vizije: prepoznavanje objekata
- Povećava se kvalitet slika zahvaljujući unapređenju digitalnih kamera i interneta
- Pojavljuje se *benchmark* skup podataka koji nam omogućava da merimo progres u zadatku prepoznavanja objekata
- Performanse detekcije se stalno uvećavaju

Istorijska računarska vizija

IMAGENET

22K categories and 14M images

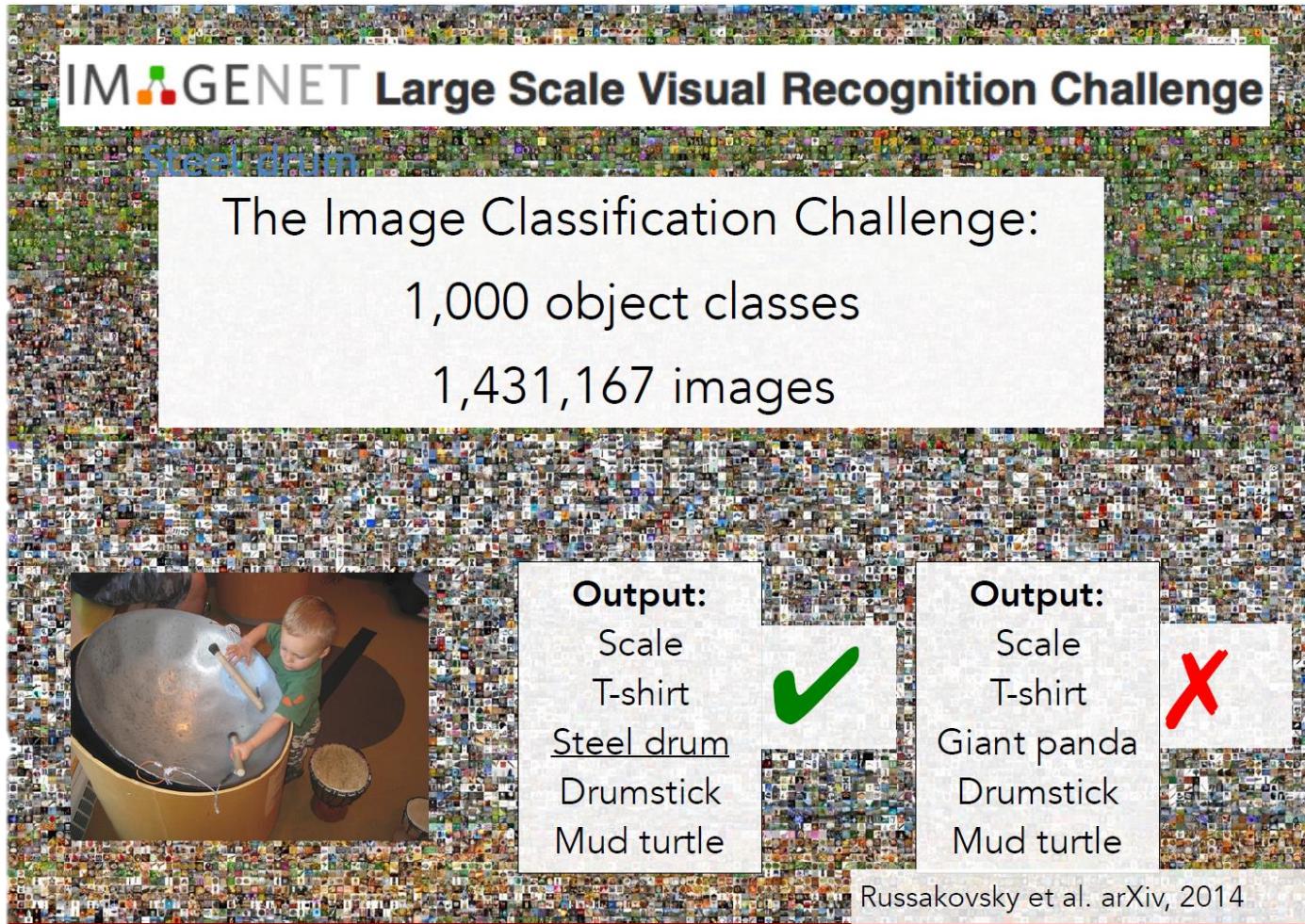
- Animals
  - Bird
  - Fish
  - Mammal
  - Invertebrate
- Plants
  - Tree
  - Flower
  - Food
  - Materials
- Structures
  - Artifact
  - Tools
  - Appliances
  - Structures
- Person
- Scenes
  - Indoor
  - Geological Formations
  - Sport Activities

www.image-net.org

- Da li smo spremni da prepoznajemo sve objekte na svetu?
- Problem svih modela mašinskog učenja je preprilagođavanje (*overfitting*)
- Da bismo ovo izbegli, potreban nam je velik skup podataka

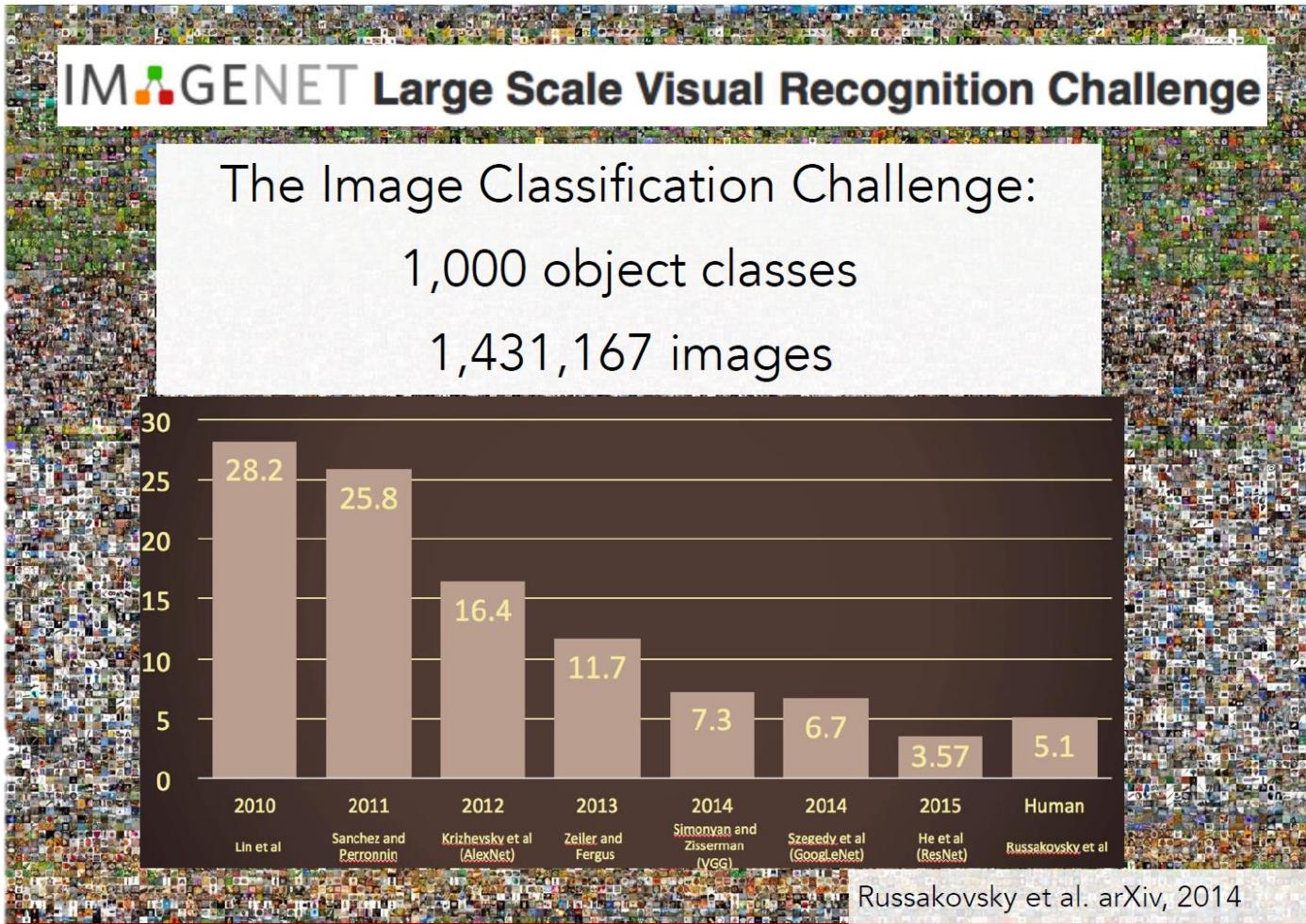
Deng, Dong, Socher, Li, Li, & Fei-Fei, 2009

Istorija računarske vizije

- Od velike je važnosti kako meriti progres
- 2009 godine *Image Net* izbacuje takmičenje
- Strožiji test skup od 1000 klasa objekata
- Ako algoritam može da izbaci top 5 labela koje obuhvataju tačnu labelu, onda to nazivamo uspehom

Istorija računarske vizije

- Greška se stabilno smanjuje
- 2014 sižemo do tačke gde algoritmi mogu parirati ljudima
- 2012 – nagli pad greške.
Pobednički algoritam je CNN

Konvolucione neuronske mreže

IMAGENET Large Scale Visual Recognition Challenge

Year 2010

NEC-UIUC

Dense descriptor grid:
HOG, LBP

Coding: local coordinate,
super-vector

Pooling, SPM

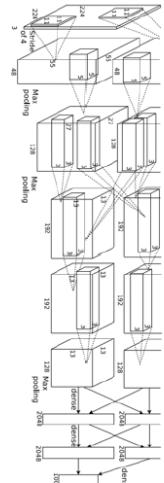
Linear SVM

[Lin CVPR 2011]

Lion image by Swissfrog is
licensed under CC BY 3.0

Year 2012

SuperVision

[Krizhevsky NIPS 2012]

Figure copyright Alex Krizhevsky, Ilya
Sutskever, and Geoffrey Hinton, 2012.
Reproduced with permission.

Year 2014

GoogLeNet

- Pooling
- Convolution
- Softmax
- Other

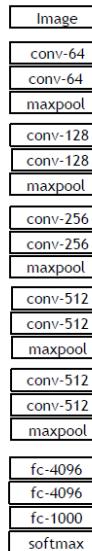

[Szegedy arxiv 2014]

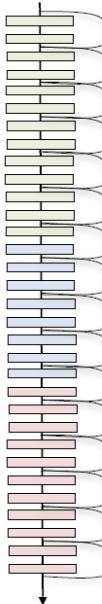
[Simonyan arxiv 2014]

Year 2015

VGG

MSRA

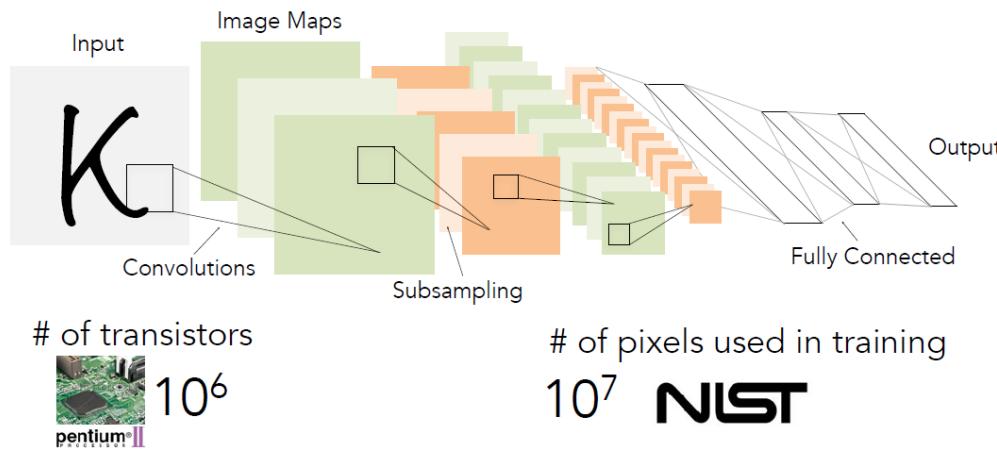

- 2012 *AlexNet* 7 slojeva
- 2014 VGG 19 slojeva
- 2015 *Residual Networks* 152 sloja

Konvolucione neuronske mreže

1998

LeCun et al.

2012

Krizhevsky et al.

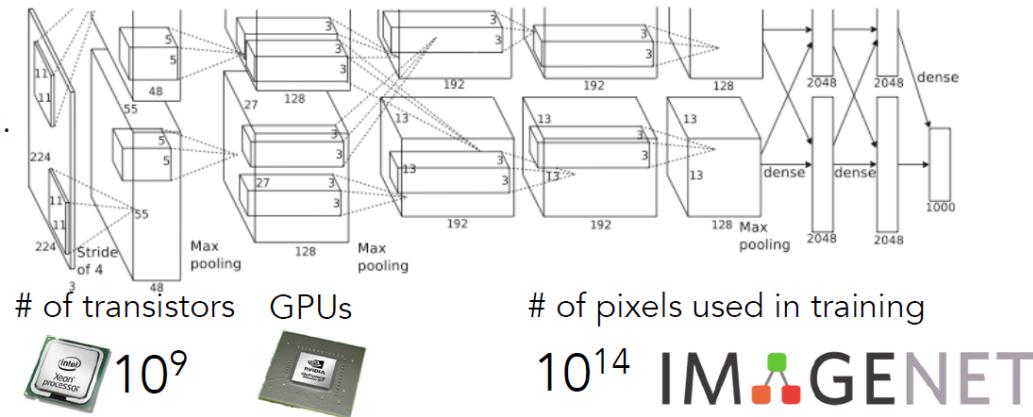

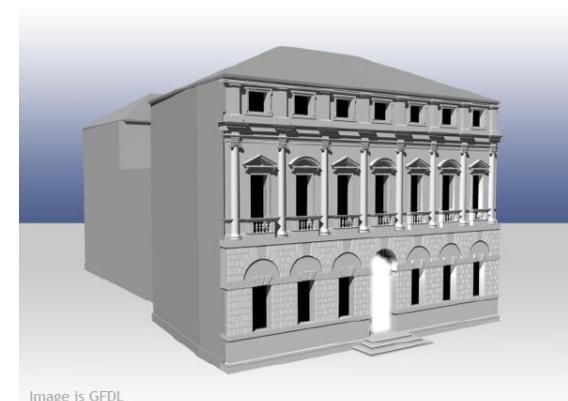
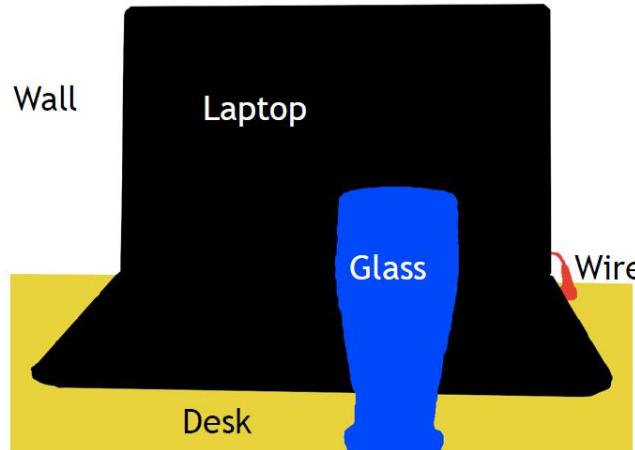
Figure copyright Alex Krizhevsky, Ilya Sutskever, and Geoffrey Hinton, 2012.
Reproduced with permission.

- Ideja CNN nije iz 2012
- Struktura mreže iz 1998 je slična onoj iz 2012
- Zašto su popularne tek od 2012?
  - Brzina računara i mogućnost paralelizacije
  - Količina labeliranih podataka

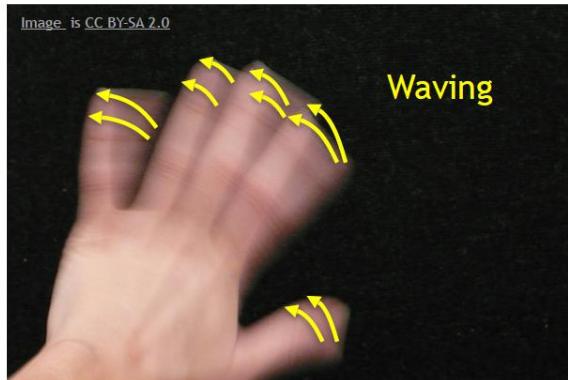
Veštačka inteligencija

- Zadatak veštačke inteligencije je mnogo veći od prepoznavanja objekata...

[Image is CC0 1.0 public domain](#)

[Image is CC BY-SA 2.0](#)

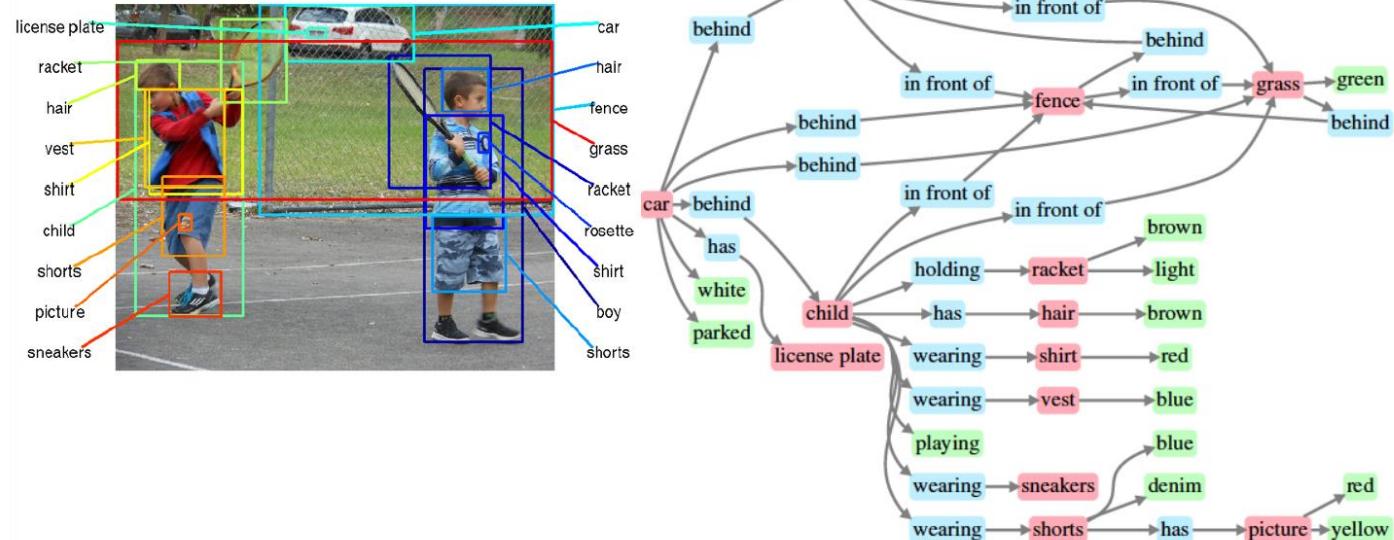

[Image is CC BY-SA 4.0](#)

Visual genome

- Ideja je da se slike predstave kao veliki grafovi semantički povezanih koncepata
  - Ovo ne obuhvata samo identitet objekata već relacije između objekata, njihove atribute, akcije koje se dešavaju na sceni,...

Johnson *et al.*, “Image Retrieval using Scene Graphs”, CVPR 2015

Figures copyright IEEE, 2015. Reproduced for educational purposes

PT = 500ms

Some kind of game or fight. Two groups of two men? The man on the left is throwing something. Outdoors seemed like because i have an impression of grass and maybe lines on the grass? That would be why I think perhaps a game, rough game though, more like rugby than football because they pairs weren't in pads and helmets, though I did get the impression of similar clothing. maybe some trees? in the background. (Subject: SM)

- Još jedan interesantan rad u ovom smeru
- Ova slika je pokazana ljudima veoma kratak vremenski rok. Na osnovu posmatranja u tako kratkom vremenu ljudi su uspevali da daju opširne opise
- Ovo je u nekom smislu sveti gral računarske vizije – da se razume priča na slici na bogat i dubok način

Fei-Fei, Iyer, Koch, Perona, JoV, 2007

Image is licensed under CC BY-SA 3.0; changes made

Zašto je ova slika smešna?

This image is copyright-free [United States government work](#)

Example credit: [Andrej Karpathy](#)

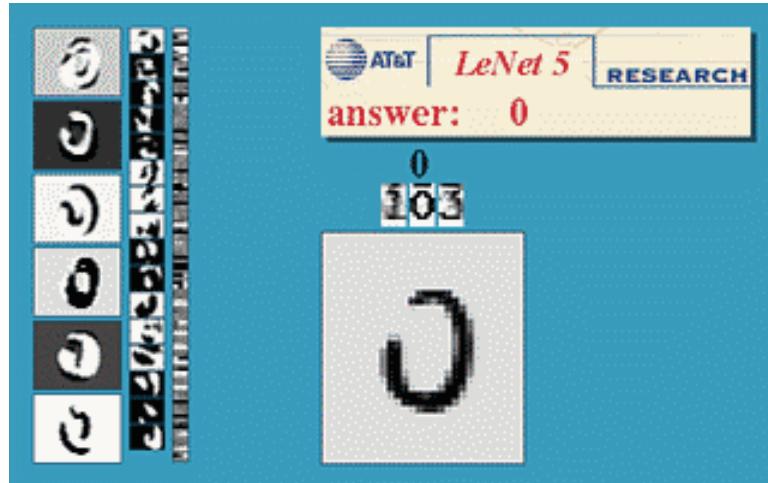
Postojeće aplikacije koje koriste CV

- Laptop: Biometrics auto-login (face recognition, 3D), OCR
- Smartphones: QR codes, computational photography (Android Lens Blur, iPhone Portrait Mode), panorama construction (Google Photo Spheres), face detection, expression detection (smile), Snapchat filters (face tracking), Google Tango (3D reconstruction),
- Web: Image search, Google photos (face recognition, object recognition, scene recognition, geolocalization from vision), Facebook (image captioning), Google maps aerial imaging (image stitching), YouTube (content categorization)
- VR/AR: outside-in tracking (HTC VIVE), inside out tracking (simultaneous localization and mapping, HoloLens)
- Xbox: Kinect, full body tracking of skeleton, gesture recognition, virtual try-on
- Medical imaging: CAT / MRI reconstruction, assisted diagnosis, automatic pathology, connectomics, endoscopic surgery
- Industry: vision-based robotics (marker-based), machine-assisted router (jig), automated post, ANPR (number plates), surveillance, drones, shopping
- Transportation: assisted driving (everything), face tracking/iris dilation for drunkenness, drowsiness, automated distribution (all modes)
- Media: Visual effects for film, TV (reconstruction), virtual sports replay (reconstruction), semantics-based auto edits (reconstruction, recognition)

Optical Character Recognition (OCR)

- Tehnologija kojom možemo konvertovati skenirane dokumente u tekst
- Skeneri sadrže OCR softver

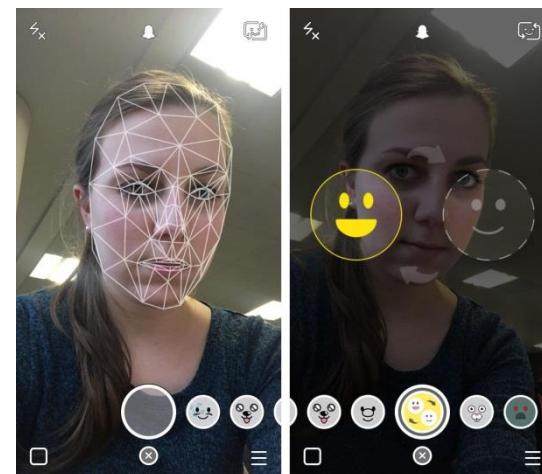
Digit recognition, AT&T labs
<http://www.research.att.com/~yann/>

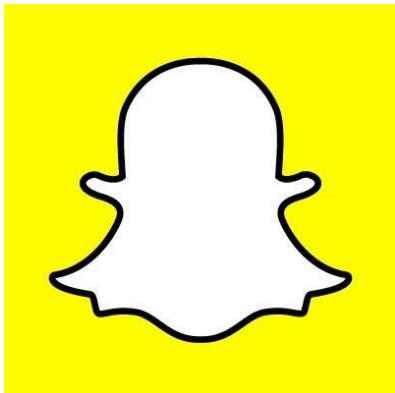
License plate readers
http://en.wikipedia.org/wiki/Automatic_number_plate_recognition

Face Detection

- Gotovo sve digitalne kamere vrše detekciju lica
  - Glavni razlog je fokus, ali je zgodno i za „smart cropping“

Snapchat

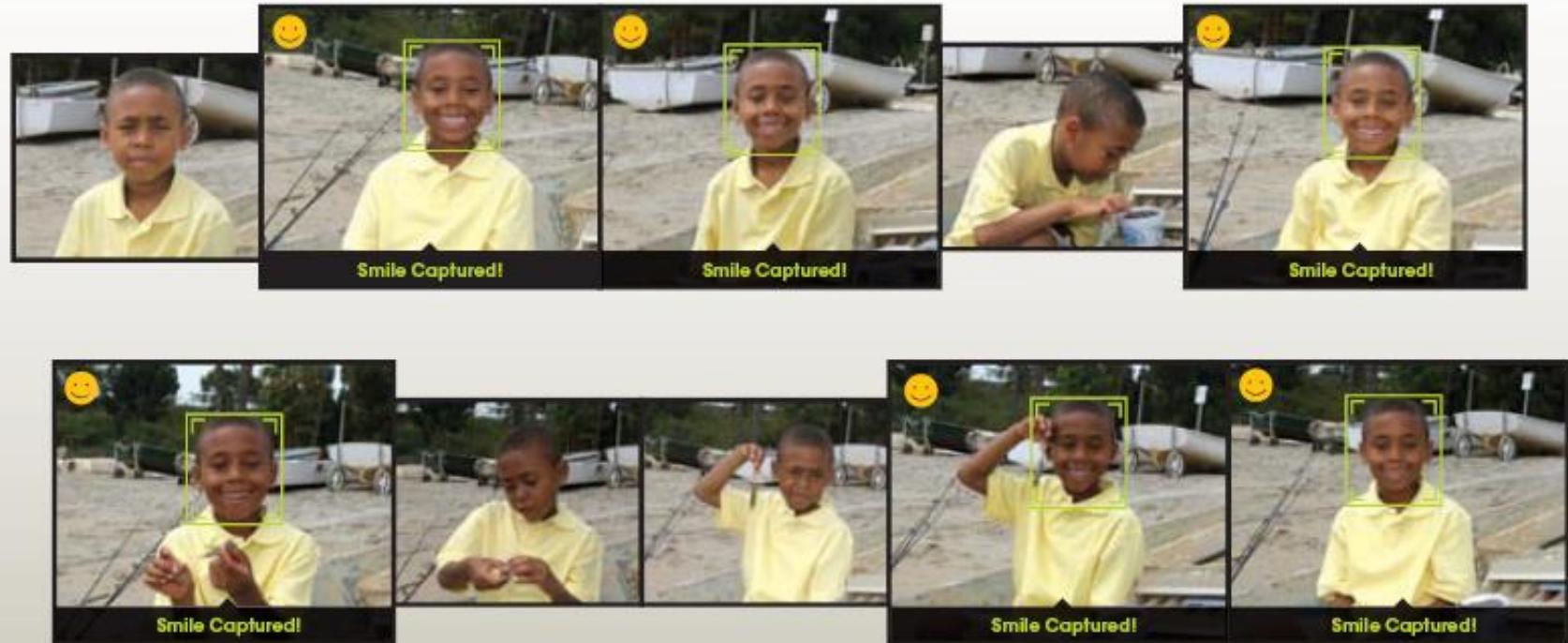

<https://pleated-jeans.com/2016/03/02/21-snapchat-face-swaps-that-went-horribly-wrong/>

Smile detection

The Smile Shutter flow

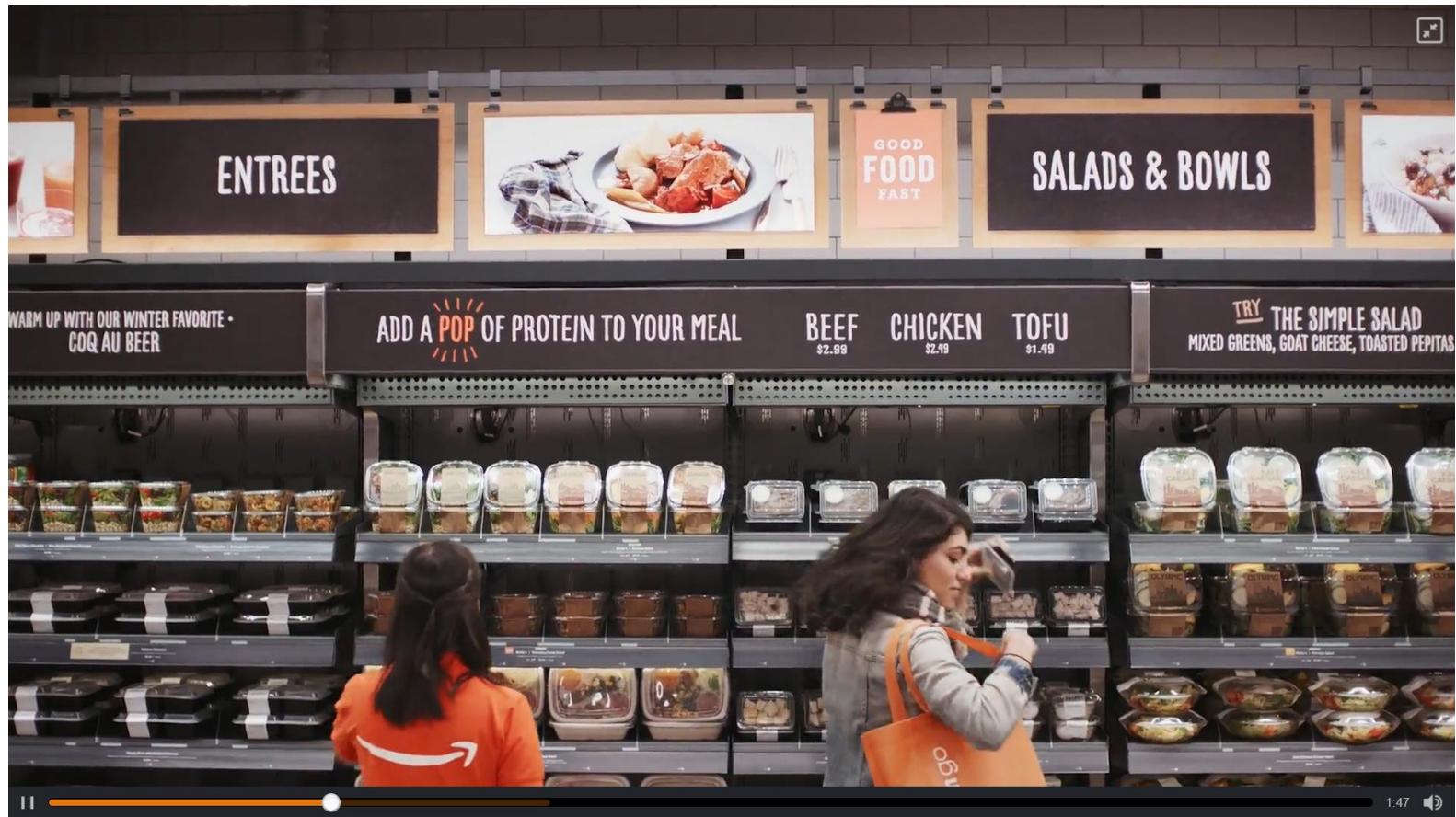
Imagine a camera smart enough to catch every smile! In Smile Shutter Mode, your Cyber-shot® camera can automatically trip the shutter at just the right instant to catch the perfect expression.

[Sony Cyber-shot® T70 Digital Still Camera](#)

Object recognition (in supermarkets)

<https://www.amazon.com/b?ie=UTF8&node=16008589011>

Motivacija – prepoznavanje objekata na slici

- Koliko je rastojanje do sledećeg automobila?
- Koje strelice su prikazane na putu?
- Na koju vrstu vozila se odnosi znak sa desne strane?
- Ovaj problem je često potrebno rešavati u realnom vremenu sa ograničenim resursima
- Rizik od greške je katstrofalan
- Uslovi često nisu idealni za senzor, loša viljivost
- Ko snosi odgovornost ako sistem napravi grešku?
- Na koji način sistem treba donosi odluke o sigurnosti vozača?

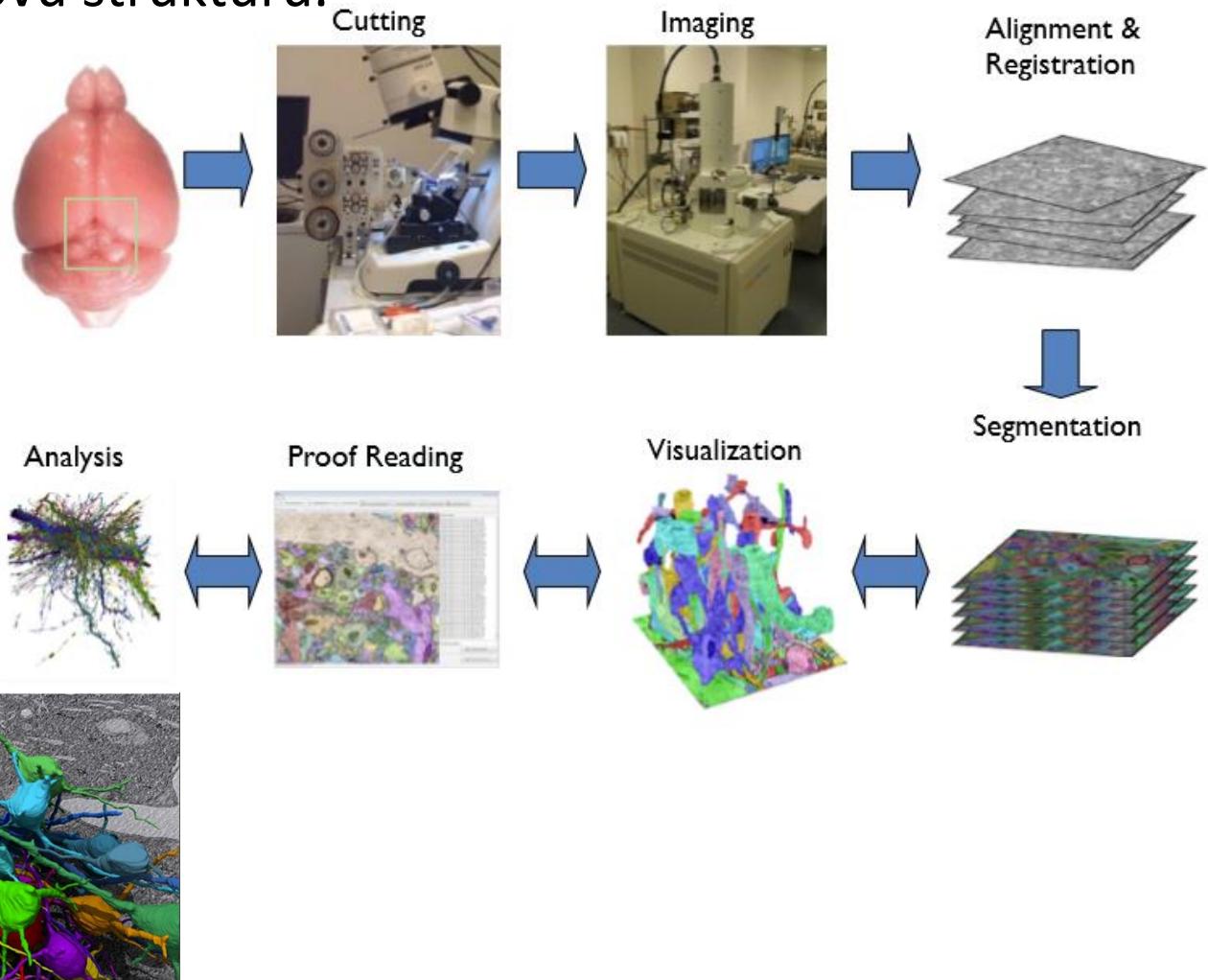
Motivacija

- Koliko je osoba prikazano na slici?
- Koja je lokacija slike?
- Da li postoji vremenska zavisnost sa drugim slikama na istom uređaju?
- Na koji način interpretirati sliku i njen prostorni i vremenski kontekst?
- Da li se mogu primetiti pravilnosti u tome kako je korisnik organizovao prethodne slike?

Motivacija

Iz živih uzoraka izmeriti oblike tkiva
i rekonstruisati njihovu strukturu.

Način polaganja

- Praktični deo 70 poena
  - Asistenti će dati dodatna pojašnjenja na vežbama
  - Predstavlja predispite obaveze (striktno definisani rokovi kada ga možete braniti)
- Teorija 30 poena
  - Pismeno, u rokovima koje propisuje FTN
  - Nije obavezno za polaganje ispita i nema minimalne granice bodova za polaganje
  - Ukoliko ponovo izlazite na teoriju radi ispravke ocene, prethodni bodovi sa teorije vam se poništavaju

Bodovi	Ocena
91-100	10
81-90	9
71-80	8
61-70	7
51-60	6

Sajt predmeta

- <https://enastava.ftninformatika.com>
- LoginID: sw-XX-2013 (npr. sw-11-2013)
- Inicijalni pass: fakultet
- Prilikom prvog logovanja dodajte svoju email adresu na nalog, kako biste dobijali obaveštenja

Preporučena literatura

- Online kursevi (audit opcija je besplatna)
  - Stanford: „Convolutional Neural Networks for Visual Recognition“
<http://cs231n.stanford.edu/>
    - video materijali su takođe dostupni:
<https://www.youtube.com/playlist?list=PL3FW7Lu3i5JvHM8ljYj-zLfQRF3EO8sYv>
  - Duke University: „Image and Video Processing: From Mars to Hollywood with a Stop at the Hospital“ <https://www.coursera.org/learn/image-processing/>
  - Andrew Ng (deeplearning.ai): „Convolution Neural Networks“
<https://www.coursera.org/learn/convolutional-neural-networks>
- Knjige
  - Goodfellow, I., Bengio, Y., Courville, A. and Bengio, Y., 2016. *Deep learning* (Vol. 1). Cambridge: MIT press.
  - Rafael C. Gonzalez and Richard E. Woods. 2006. *Digital Image Processing* (3rd Edition). Prentice-Hall, Inc., Upper Saddle River, NJ, USA.
  - Szeliski, R., 2010. *Computer vision: algorithms and applications*. Springer Science & Business Media. <http://szeliski.org/Book/>